

Motion till riksdagen 2009/10:Fö254

av Peter Rådberg m.fl. (mp)

Utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap

1 Sammanfattning

I enlighet med vad riksdagen tidigare beslutat vill Miljöpartiet de gröna att det svenska försvaret ska omvandlas från ett invasionsförsvar till ett fredsfrämjande insatsförsvar.

Försvaret ska ha ett tydligt och renodlat uppdrag och det ska uppfyllas på ett kostnadseffektivt sätt. För att uppnå detta krävs omfattande omstruktureringsinsatser inom förbandsverksamheten och materielförsörjningen. Miljöpartiet gör bedömningen att det går att spara 2 miljarder kronor inom utgiftsområde 6 i förhållande till regeringens nivå 2010 och lika mycket för åren 2011 och 2012.

Huvuddelen av Miljöpartiets besparingar inom anslagsområdet görs på förband och materielanslagen. Rationaliseringsprocessen inom förbandsverksamheten 1:1 måste fortsätta, och Miljöpartiet anser att utgifterna för materielförsörjningen (anslagsposterna 1:3 och 1:4) kan reduceras mer än vad regeringen aviserat. Miljöpartiet förordar att vissa materielprojekt stoppas, som till exempel utvecklingen av en ny ubåt och utveckling och uppgradering av JAS 39 Gripen C/D. Miljöpartiet avvisar regeringens förslag om inrättandet av en ny exportstödsmyndighet för krigsmateriel.

Till Miljöpartiets satsningar inom utgiftsområdet återfinns satsningar på 1:2 Fredsfrämjande insatser där vi ser att det för överskådlig tid finns ett stort behov för att delta i fler internationella krishanteringsuppdrag i FN:s regi. Vi föreslår även i år en klimatsatsning för skydd mot naturolyckor med syfte att minska sårbarheten för extrema väderhändelser och långsiktiga klimatförändringar. Syftet med satsningen är främst att vidta åtgärder för att förhindra översvämning av Väner och Mälaren. Miljöpartiet föreslår ett ökat anslag till Kustbevakningen för deltagande i ett övervakningsuppdrag utanför Somalia där vi föreslår att Operation Atalanta får utökad direktiv att även stävja det internationella tjuvfisket och dumpningen av miljöfarligt avfall.

Fel! Okänt namn

2 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förslag till investeringsplan för Försvarsmakten för 2010–2012.
2. Riksdagen avslår regeringens förslag till bemyndigande på ramanslag 1:4.
3. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2010 för ramanslaget 1:4 Vidmakthållande, avveckling m.m. av materiel och anläggningar besluta om beställningar som inklusive tidigare gjorda beställningar medför behov av framtida anslag på högst 7 miljarder kronor efter 2010.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen inte får fatta något beslut rörande utveckling, uppgradering eller anskaffning av JAS 39 Gripen utan föregående riksdagsbehandling.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om stopp för nya delserier och nya versioner av JAS 39 Gripen.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om tillsättandet av en luftförsvarsutredning.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om svenskt deltagande i den brittiska stridsgrupp som anmälts till beredskap för EU:s krishantering under andra halvåret 2013.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en kustbevakningsinsats mot tjuvfiske utanför Somalias kust.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om stöd till frivilligorganisationerna inom totalförsvaret.
10. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap enligt uppställning:

Fel! Okänt namn på

		Anslagsförändringar (miljoner kronor)		
Anslag		2010	2011	2012
1:1	Försvarsomställning inklusive förbandsreserv	-640	-800	-800
1:2	Fredsfrämjande insatser	100	130	150
1:3	Anskaffning materiel och anläggningar	-995	-1 170	-1 172
1:4	Vidmakthållande, avveckling m.m.	-700	-700	-700
1:5	Minskad forskning och teknikutveckling	-20	220	180
1:8	Försvarets underrättelsenämnd och Signalspan.	-14	-14	-14
1:11	Ny myndighet för exportstöd av krigsmateriel	-109	-111	-114
1:12	Stöd till frivilliga försvarsorganisationer inom totalförsvaret	35	35	35
2:1	Kustbevakningen	193	180	180
2:4	Krisberedskap	50	50	50
2:7	Myndighet för samhällsskydd och beredskap	100	180	205
Summa för utgiftsområdet		-2 000	-2 000	-2 000

3 Utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap

Utgångspunkten för Miljöpartiet de grönas försvarspolitik är att det svenska försvaret ska omvandlas från ett invasionsförsvar till ett fredsfrämjande insatsförsvar, i enlighet med vad riksdagen tidigare har beslutat. Försvaret ska ha ett tydligt och renodlat uppdrag och det ska uppfyllas på ett kostnadseffektivt sätt. För att detta ska kunna uppnås krävs fortsatta omfattande omstruktureringsinsatser både inom förbandsverksamheten och inom materielförsörjningen. Miljöpartiet vill fortsätta omvandlingen av försvaret och gör bedömningen att det går att spara 2 miljarder kronor inom utgiftsområdet i förhållande till regeringens nivå 2010 och lika mycket för åren 2011 och 2012.

Miljöpartiet vill fortsätta rationaliseringsprocessen inom förbandsverksamheten och sparar 640 miljoner kronor på anslaget 1:1 Försvarsomställning inklusive förbandsreserv under år 2010. För år 2011 vill Miljöpartiet spara 800 miljoner kronor och lika mycket för år 2012.

3.1 Stopp för dyra materielprojekt

Det finns idag inget riksdagsbeslut som bemyndigar regeringen att investera ytterligare i JAS 39 Gripenprojektet. Riksdagen beslöt så sent som 2007 om en uppgradering av 31 JAS 39 Gripen till Natostandarden C/D till en kostnad av 4,1 miljarder kronor av skattebetalarnas pengar. Skälet för detta var enligt regeringen att "en ensad flygplansflotta som består av JAS 39 C/D kombinerat med att antalet flygplan reduceras ner till 100 innebär att långsiktiga be-

Fel! Okänt namn på

sparingar uppnås”. En enig försvarsberedning har sedan dess konstaterat att flygvapnet inte har något behov av så många flygplan. Snarare borde behovet ligga någonstans mellan 60 och 70 flygplan.

Miljöpartiet har tidigare kallat denna uppgradering för ”en illa dold industrisubvention” som kom till endast för att hålla flygteknikerna på Saabs flygdivision sysselsatta. Inte ens två år har gått sedan riksdagen fattade det förra beslutet om uppgradering då regeringen återigen försöker smyga igenom ett beslut som innebär att hela tanken om en ”enad JAS-flotta” går om intet. Miljöpartiet har under flera års tid varnat för att teknikutvecklingen går mycket fortare än vad man från officiellt håll vill göra sken av, men det framstår som helt befängt att C/D-versionen bara skulle ha en livslängd på ca 10 år, som regeringen nu vill göra gällande. De plan av C/D-version som riksdagen fattade beslut om 2007 är redan ointressanta på exportmarknaden. De flesta intresseanmälningar Saab nu får gäller nästa generation E/F.

Det blir alltid fel när man diskuterar försvarspolitik som om det viktigaste vore näringspolitik eller en arbetsmarknadsåtgärd. Självklart är det viktigaste att få ut mest operativa effekt av Försvarsmakten. Miljöpartiet anser att JAS-projektet under alltför lång tid tillåtits svälja alltför stora resurser från försvaret.

Därför föreslår vi att investeringsplanen för Försvarsmakten (anslag 1:3) 2010–2012 sänks med 995 miljoner kronor 2010, 1 170 miljoner kronor 2011 och 1 172 miljoner för år 2012 i förhållande till regeringens förslag. Miljöpartiet anser att utgifterna för materieförsörjningen kan reduceras mer än vad regeringen aviserat. Det kan bli helt nödvändigt att helt stoppa vissa materielprojekt, som t ex anskaffningen av nästa generations ubåt – även kallad A26. Sverige har redan fyra moderna ubåtar med en livslängd om minst tjugofem år. Regeringen har sedan tidigare inlett en konstruktionsfas av A26, och vad vi förstår från budgetpropositionen och från medier kommer regeringen att fatta ett beslut under våren 2010 att man vill köpa nytt istället för att uppgradera befintliga ubåtar. Kostnaden för fyra nya ubåtar uppskattas till ca 1,5 miljarder kronor styck. Att fatta ett sådant beslut utan att det finns något invasionshot mot Sveriges territorium eller att ubåtar ens efterfrågas i internationella insatser är inte ekonomiskt eller försvarspolitiskt försvarbart. Inhemsk produktion innebär i genomsnitt en ny ubåt vart sjätte år. Att upprätthålla en industri för en så låg produktionstakt är väldigt dyrt. Miljöpartiet anser att utvecklingen av en ny ubåt ska stoppas. Vidare föreslår regeringen anskaffning av ny radarjaktrobot, utveckling och uppgradering av JAS 39 Gripen C/D.

Miljöpartiet sparar även på anslagsområde 1:4 Vidmakthållande, avveckling m.m. av materiel och anläggningar. Vi uppskattar att det finns utrymme att spara 700 miljoner kronor per år under perioden 2010–2012.

Miljöpartiet avslår också regeringens förslag på ramanslaget 1:4 Vidmakthållande, avveckling m.m. av materiel och anläggningar om bemyndigande på högst 12,85 miljarder kronor. Regeringen har tidigare uppskattat kostnaden för uppgradering till JAS 39 Gripen E/F till ca 580 miljoner kronor per flygplan. Utan att det föreligger något riksdagsbeslut på ytterligare delserier vill regeringen skaffa 8–10 JAS 39 Gripen av E/F-version. Miljöpartiet minskar

följaktligen anslaget i bemyndigandet för ramanslaget 1:4 med 5,85 miljarder kronor till högst 7 miljarder kronor efter 2010. Detta gör vi för att vi inte vill ge regeringen fria händer att utan nämndvärd debatt besluta om vad som i praktiken är ytterligare en delserie JAS 39 Gripen.

Det är under all kritik att regeringen förser riksdagen med så knapphändiga underlag som tvingar Miljöpartiet till att göra dessa antaganden. Det är uppseendeväckande att riksdagen förses med så usla underlag och med sådana underlag som förväntas ge regeringen vad som i praktiken är ett fritt mandat – detta trots att ett enigt försvarsutskott så sent som för ett år sedan framhöll att regeringen måste förelägga riksdagen eventuella kommande beslut om JAS 39 Gripen-utveckling.

Miljöpartiet anser att det finns stort behov av en ny parlamentarisk luftförsvarsutredning. Det är viktigt att ta ett samlat grepp över flygvapnets framtid gällande såväl vapen, flygtid, baser, ledningssystem som eventuella nya flygplan och i så fall när. Utredningen bör även omfatta den civila flygindustrin och undersöka ömsesidiga behov och hela spektrumet forskning – utveckling – anskaffning och vidmakthållande. Innan en sådan utredning genomförs kan inte mer pengar pumpas in i JAS 39Gripen.

3.2 Deltagande i FN-ledda internationella insatser

Miljöpartiet står fast vid att det militära försvaret ska dimensioneras utifrån operativa behov och en realistisk hotbildsanalys. För överskådlig tid är dessa operativa behov deltagande i internationella krishanteringsuppgifter. Aldrig någonsin har antalet svenska soldater, militärobservatörer och poliser i FN-tjänst varit så lågt som nu. Det är Miljöpartiets ambition att Sverige ska skicka fler bidrag till fredsfrämjande verksamhet i FN:s regi. Miljöpartiet har vid flera tillfällen kritiserat regeringen och ISAF:s ledning för avsaknaden av en sk exit strategy för den militära insatsen i Afghanistan. Åtta år av krigföring har inte varit tillfredställande, och vi hjälper inte till att bygga upp och utveckla landet i den utsträckning som vi borde eftersom det vi bistånd vi ger är i alltför stor grad militärt. Hjälpbehovet är fortsatt mycket stort, och alldeles oavsett hur framtiden ser ut för vår svenska insats i Afghanistan lär det krävas ökade anslag för våra fredsfrämjande förbandsinsatser. Av denna anledning vill Miljöpartiet satsa ytterligare resurser på anslagsposten varför vi ökar anslaget 1:2 med 100 miljoner kronor 2010, 130 miljoner kronor 2011 och 150 miljoner kronor 2012.

Det framgår även av försvarspropositionen att regeringen vill att Sverige ska ställa upp som ramnation, dvs. ta på sig ansvar för att leda Nordic Battlegroup 2011. Miljöpartiet utesluter inte att Sverige även i framtiden kan komma att delta i EU:s snabbinsatsstyrkor i någon funktion, men Sverige ska dock inte ta på sig huvudansvaret för att leda NBG 2011.

Miljöpartiet anser att riksdagen borde besluta om ett framtida svenskt deltagande i den brittiska stridsgrupp som anmälts att stå i beredskap för EU:s krishantering andra halvåret 2013. Det är inte regeringens sak att besluta om

Fel! Okänt namn på

det. Ett korrekt förfarande är att regeringen bereder frågan enligt gängse praxis och sedan lämnar över ärendet för beslut i Sveriges riksdag.

3.3 Anslag till frivilliga försvarsorganisationer

Regeringen slår fast att anslaget 1:10 Stöd till frivilliga försvarsorganisationer inte längre ska finnas uppfört i statsbudgeten. Istället ska dessa pengar gå genom Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Det anser Miljöpartiet är fel. Vi menar att regeringens syn på försvarets frivilligorganisationer inte resulterar i en mer användbar frivillighet. Vidare stämmer regeringens resonemang överens med den vision och de principer som är kärnan i den överenskommelse som under 2008 ingåtts mellan regeringen, idéburna organisationer inom det sociala området och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL).

De organisationer som varaktigt och med kvalitet kan bidra till Försvarsmaktens verksamhet eller till samhällets krishanteringsförmåga bör kunna få samhällsstöd för t.ex. demokratiarbete och organisationsutveckling. Miljöpartiet har i tidigare motioner (2008/09:Fö6 Ett användbart försvar) fört fram att den förändrade bidragsstruktur som regeringen föreslår inte skapar konkreta och realistiska förutsättningar för organisationerna att åta sig uppdrag och utgöra en långsiktig resurs inom svensk krishantering. Det är av stor vikt för vår samlade krishanteringsförmåga att de organisationer som uppfyller regeringens fastställda krav på kvalitet, uthållighet och samverkansförmåga också fortsättningsvis kan komma i fråga för ett obundet organisationsstöd som inte baseras på de uppdrag som organisationen åtagit sig att genomföra.

3.4 Forskning och radiospaning

Regeringen vill spara kraftigt på anslaget till Forskning och teknikutveckling 1:5. Den ambitionen har även Miljöpartiet men dock inte lika kraftigt som regeringen för 2011 och 2012. Vi föreslår att anslaget minskas med 20 miljoner kronor 2010 och att det därefter ökas med 220 miljoner kronor 2011 och 180 miljoner kronor 2012.

På anslaget 1:8 Försvarets radioanstalt anser Miljöpartiet att de ökade kostnaderna med anledning av FRA-lagen ska tas av FRA:s ordinarie budget. Under perioden 2010–2012 föreslår vi därför att detta anslag minskas med 14 miljoner kronor per år.

3.5 Nej till ny myndighet för exportstöd för krigsmateriel

Regeringen föreslår i budgetpropositionen att den vill skapa en ny myndighet för exportstöd av krigsmateriel (1:11). Miljöpartiet är av princip emot exportstöd till företag som tillverkar krigsmateriel och vill inte se att denna verk-

samhet ytterligare subventioneras av skattemedel. Därför vill vi hellre se att dessa pengar används till andra mer prioriterade ändamål. År 2010 sparar vi 109 miljoner kronor, 111 miljoner kronor 2011 och 114 miljoner kronor 2012.

3.6 Kustbevakningsuppdrag utanför Somalias kust

Sedan 1991 har Somalia befunnit sig i ett laglöst kaos. Samhällsapparaten har inte fungerat, och i avsaknad av en fungerande kustbevakning har landet inte kunnat freda sitt territorium till havs med ett utbrett illegalt fiske som resultat. Fiskebeståndet har reducerats och inkomstmöjligheterna för somaliska fiskare har begränsats, vilket har resulterat i att lokala fiskare tagit till sjöröveri som sin försörjningsmetod.

Bland annat har EU:s överdimensionerade och kraftigt subventionerade fiskeflotta och andra fiskeflottor från väst aktivt medverkat till att illegalt reducera fiskebeståndet avsevärt och att fartyg från väst medvetet förgiftat Somalias kust och hav genom att dumpa radioaktivt och annat giftigt avfall i havet med allvarliga konsekvenser för miljö och människa. FN:s sändebud i Somalia har slagit larm om att havet utanför det krigshärjade landet blivit en sotipp för miljöfarligt avfall från Europa.

Den svenska regeringen kan, i egenskap av EU:s ordförande, driva på så att EU:s mission utanför Somalia, Operation Atalanta, vidgas till att även inkludera renodlade kustbevakningsuppgifter som beivrande av tjuvfiske och dumpning av miljöfarligt materiel i havet utanför Somalias kust. Det är viktiga uppgifter som för närvarande lämnas utan åtgärd. Den gröna gruppen i EU-parlamentet har tidigare föreslagit att Operation Atalanta utvidgas med dessa kustbevakningsuppgifter för att den militära delen av operationen ska bli framgångsrik. Miljöpartiet menar att EU även har en skyldighet att agera mot detta problem som är ett direkt resultat av EU:s felaktiga fiskepolitik.

För detta ändamål vill Miljöpartiet anslå 193 miljoner kronor 2010 för att kunna skicka ett flygplan från Kustbevakningen för att stationeras i Somalia. För nästföljande två år anslår vi 360 miljoner kronor.

3.7 Klimatinvesteringar för skydd mot naturolyckor

Även i år har Miljöpartiet klimatsatsningar i försvarsbudgeten. Med anledning av ökade kostnader för kommunerna anser vi att staten bör bidra med en statlig delfinansiering för minskad sårbarhet. Ett anslag för kommuners investeringar i minskad sårbarhet finns redan under Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Förebyggande åtgärder mot naturolyckor. I dagsläget ligger det på nästan 40 miljoner kronor per år, med en statlig delfinansiering på 80 procent. Kommunerna ska stå för övriga 20 procent. Det brukar vara 20–25 kommuner som söker varje år med en total summa på tre eller fyra gånger anslaget. Varje år beviljas hela anslaget. Miljöpartiet tillskjuter ytterligare

Fel! Okänt namn på

medel så att anslaget ökar med 25 miljoner kronor för 2010, 20 miljoner kronor för 2011 och 40 miljoner kronor för 2012.

Vidare föreslår vi ett nytt anslag för investeringar för skydd mot naturolyckor. Miljöpartiet föreslår ett nytt anslag för investeringar för skydd mot naturolyckor med syfte att minska sårbarheten för extrema väderhändelser och långsiktiga klimatförändringar under Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Behovet uppskattas till storleksordningen 100–300 miljoner kronor per år de närmaste tio åren. De åtgärder som skulle finansieras med det nya investeringsanslaget är först och främst åtgärder för att förhindra översvämning av Vänern och Mälaren. Miljöpartiet tillskjuter totalt 505 miljoner kronor under de närmaste tre åren.

4 Sammanfattning av anslagsförändringar

Miljoner kronor

		Anslagsförändringar		
Anslag		2010	2011	2012
1:1	Försvarsmställning inklusive förbandsreserv	-640	-800	-800
1:2	Fredsfrämjande insatser	100	130	150
1:3	Anskaffning materiel och anläggningar	-995	-1 170	-1 172
1:4	Vidmakthållande, avveckling m.m.	-700	-700	-700
1:5	Minskad forskning och teknikutveckling	-20	220	180
1:8	Försvarets underrättelsenämnd och Signalspan.	-14	-14	-14
1:11	Ny myndighet för exportstöd av krigsmateriel	-109	-111	-114
1:12	Stöd till frivilliga försvarsorganisationer inom totalförsvaret	35	35	35
2:1	Kustbevakningen	193	180	180
2:4	Krisberedskap	50	50	50
2:7	Myndighet för samhällsskydd och beredskap	100	180	205
Summa för utgiftsområdet		-2 000	-2 000	-2 000
Specifikation av anslag 2:7		2010	2011	2012
	Insatser för Vänern och Mälaren m.m.	110	195	200
	Delfinansiering av klimatanpassning i kommuner	25	20	40
	Stöd till frivilliga försvarsorganisationer inom totalförsvaret	-35	-35	-35

Miljöpartiet står bakom ambitionerna att omvandla det svenska försvaret till ett modernt insatsförsvaret och minskar därför anslagen till förbandsverksamhet och ökar istället anslagen till fredsfrämjande insatser. Vi menar att materieförsörjningen går att effektivisera betydligt och minskar därför anslaget för anskaffning av materiel. Vi motsätter oss den så kallade FRA-lagen och minskar därför anslagen till FRA.

Vi anslår medel till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap till investeringar för skydd mot naturolyckor med syfte att minska sårbarheten för

Fel! Okänt namn på

extrema väderhändelser och klimatförändringar, i första hand kring Vänern och Mälaren. Vi utökar också myndighetens medel för delfinansiering av kommunernas klimatanpassande åtgärder.

Stockholm den 5 oktober 2009

Peter Rådberg (mp)

Maria Wetterstrand (mp)

Per Bolund (mp)